

УДК 311.42:338.32(477+438+474.5+061.1ЄС)
JEL Classification: C81

М. В. Пугачова,

доктор економічних наук, старший науковий співробітник,
E-mail: maryni@ukr.net

Статистичний аналіз розвитку української промисловості: чи є резерви?

Стан інвестування на українських промислових підприємствах та завантаженість їх виробничих потужностей порівнюються з аналогічними показниками європейських країн у цілому та Польщі й Литви зокрема. У статті аналізується необхідність вкладання інвестицій у підприємства, коли їх потужності недозавантажені, причому це мають бути зовнішні інвестиції чи власні кошти підприємств. Для дослідження використовується інформація обстежень ділової активності підприємств.

Ключові слова: *інвестиції, промислові підприємства, завантаження виробничих потужностей, попит, обстеження ділової активності підприємств.*

Багаторічною проблемою для економіки України є відсутність прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) та власних коштів підприємств для фінансування їх розвитку. І хоча кожного року за звітністю відбувається зростання обсягів прямих іноземних інвестицій, їх, як показує практика, недостатньо для нормального розвитку підприємств. Наприклад, за даними Держстату, у 2015 році в економіку України іноземними інвесторами вкладено 3763,7 млн дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу), у 2016 році – 4405,8 млн дол. [1]. А у січні – вересні 2017 року в економіку України іноземними інвесторами із 76 країн світу вкладено 1218,2 млн дол. США. При цьому найвагомійші обсяги надходжень прямих інвестицій були спрямовані до підприємств промисловості – 464,4 млн дол. США (38,1%) [2].

І тим не менш головним джерелом фінансування капітальних інвестицій залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких освоєно 72,7% загального обсягу у січні – вересні 2017 року [3]. Вагомі частки капітальних інвестицій освоєно в машини, обладнання та інвентар і транспортні засоби – 49,7% усіх інвестицій, у будівлі та споруди – 42,7%. На капітальний ремонт спрямовано 20,6 млрд грн капітальних інвестицій (7,9% від загального обсягу).

Для всебічного аналізу стану та перспектив розвитку інвестиційних процесів, які відбуваються на промислових підприємствах України, логічно, на нашу думку, застосовувати і таку цікаву інформацію, що, на жаль, наразі мало використовується дослідниками, як дані обстежень ділової активності підприємств (ОДАП). Такі обстеження проводяться в європейських країнах з середини 90-х років минулого століття, а в Україні – з 1997 року (з методологією обстежень європейських та українських підприємств можна ознайомитись у [4–6]).

З огляду на це, метою статті є дослідження розвитку українських промислових підприємств, особливо порівняно з європейськими країнами, використовуючи запропоновану систему показників обстежень:

- поточні та прогнозні зміни обсягів інвестицій;
- фактори, що впливають на процеси вкладання інвестицій;
- коефіцієнт завантаження виробничих потужностей підприємств;
- оцінки достатності чи нестачі виробничих потужностей;
- фактори, що стримують виробництво на підприємствах.

Для цього розглянемо спочатку дані, отримані з інвестиційних обстежень підприємств обробної промисловості (саме така інформація подається на сайті Євросоюзу і відповідну інформацію можна знайти в експрес-випусках Держстату України). Для порівнянь обрано дані за останні 5–8 років у цілому по ЄС та для найближчих до нас територіально, за менталітетом (а колись – і за темпами розвитку) країн – Польщі та Литви. Наскільки оптимістичні прогнози надають керівники промислових підприємств (рис. 1, за даними [7; 8])?

Із графіків можна побачити, що в цілому по Європейському Союзу зберігається помірно оптимістична тенденція. Значення прогнозів зростання коливаються у межах 3–6%. У польських підприємств спостерігається менший оптимізм щодо очікувань на кожний наступний рік і значно більший – на початку прогнозованого року, прогнози дуже змінюються, але нижче нульової позначки вони все ж майже не опускаються. Литовські підприємства протягом цих років були найбільш оптимістичними, і їх оптимізм, як видно з рис. 2 (за даними [7; 8]), підкріплений фактичним станом: якщо у 2009 році під час світової фінансової кризи обсяги інвестицій суттєво впали, то вже у 2010 році почалось їх відчутне зростання.

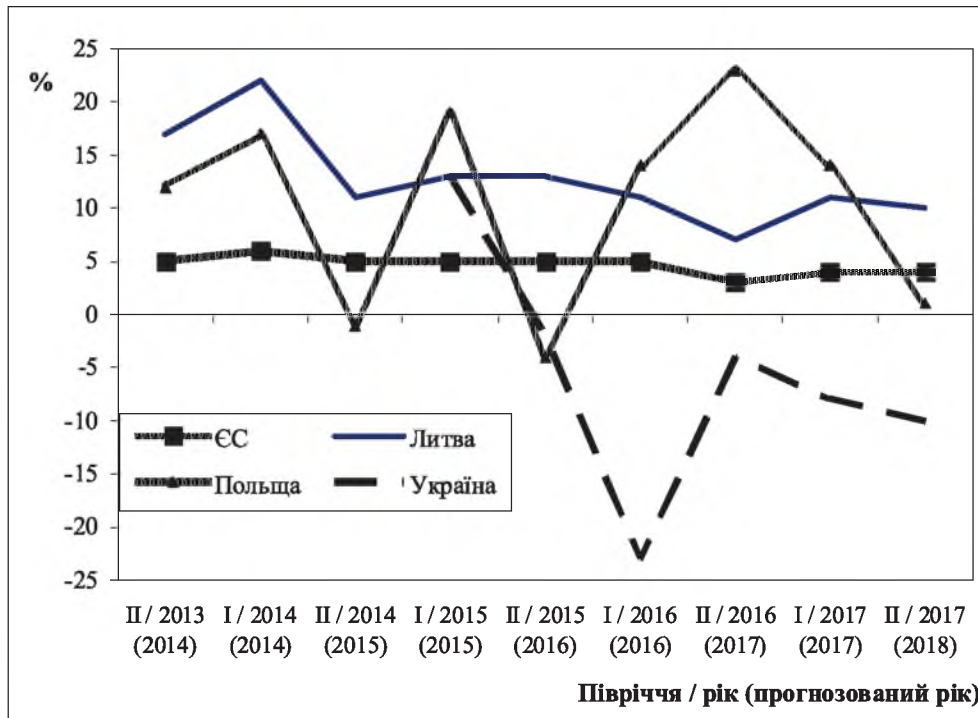

Рис. 1. Очікувані зміни обсягів інвестицій на підприємствах переробної промисловості

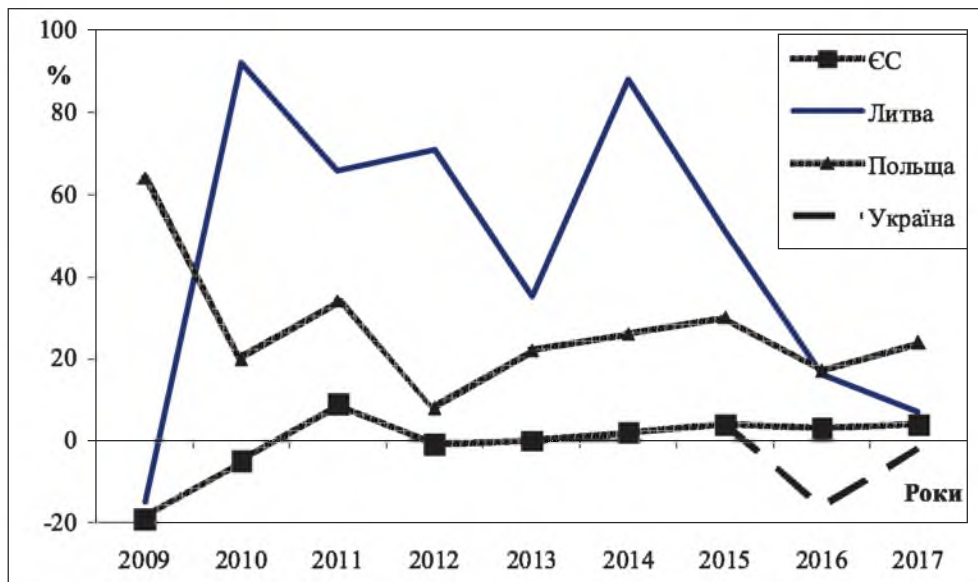

Рис. 2. Фактичні зміни обсягів інвестицій на підприємствах переробної промисловості

Зрозуміло, що інвестиції у виробництво – це не самоціль. Вони потрібні для збільшення обсягів виробництва продукції, покращання її якості, підвищення конкурентних властивостей, а отже – не тільки для задоволення попиту на продукцію підприємства, а і, за можливості, для його стимулювання. Отже, логічно було б разом із аналізом динаміки процесів інвестування на підприємствах розглянути стан завантаженості їх виробничих потужностей.

Якщо підприємство має вільні потужності, виникає запитання: а чи потрібні йому взагалі інвестиції? Однозначної відповіді немає. З одного боку, при незавантажених потужностях підприємства можна говорити, що на його продукцію немає попиту, оскільки, наприклад: 1) продукція поганої якості; 2) змінилася кон'юнктура ринку або змінилися технології, і ця продукція наразі не потрібна; 3) продукція не витримує цінової конкуренції тощо. З іншого боку, іноді потужності підприєм-

ства не завантажені з технічних / технологічних причин, наприклад зношене або морально застаріле обладнання, на якому вже неможливо виробляти продукцію, але воно враховується під час оцінки відсотку завантаження потужностей.

Таке різне трактування коефіцієнта завантаження виробничих потужностей неодноразово обговорювалося на міжнародних семінарах і конференціях, що стосувались ОДАП, у наукових статтях і методологічних матеріалах (див., наприклад, [9–11]). Однак європейські експерти так і не дійшли висновку, як сформулювати відповідне запитання, щоб враховувався технічний стан потужностей, хоча у деяких країнах (наприклад, у Німеччині) редакція цього запитання в анкетах опитувань все ж таки враховує цю характеристику.

В утопічному випадку, коли “грошей немає куди дівати”, зрозуміло, що інвестиції треба вкладати за усіх варіантів; проте у реальному житті фінансові ресурси завжди обмежені, тому на підприємствах,

звісно, треба прораховувати і можливість фінансувати інвестиції, і напрями їх використання.

Отже, порівнюючи коефіцієнт завантаження виробничих потужностей підприємств промисловості країн ЄС у цілому та України за останні понад 20 років, можна зауважити, що значення показника для перших коливалось у межах 75–85%, за винятком кризових періодів (рис. 3, за даними [7; 8] та матеріалами обстежень ділової активності промислових підприємств України, що проводилися НТК статистичних досліджень разом з Держстатом України у 1997–2013 роках). Це варіювання відповідає оптимальному з погляду теорії інтервалу, що дає можливість маневру для підприємства, тобто можливість своєчасно зреагувати на збільшення попиту шляхом використання вільних потужностей, а при скороченні попиту – не завалювати склади готовою продукцією. Українські підприємства, намагаючись нарощувати виробництво, підняли завантаженість з 30% до більш ніж

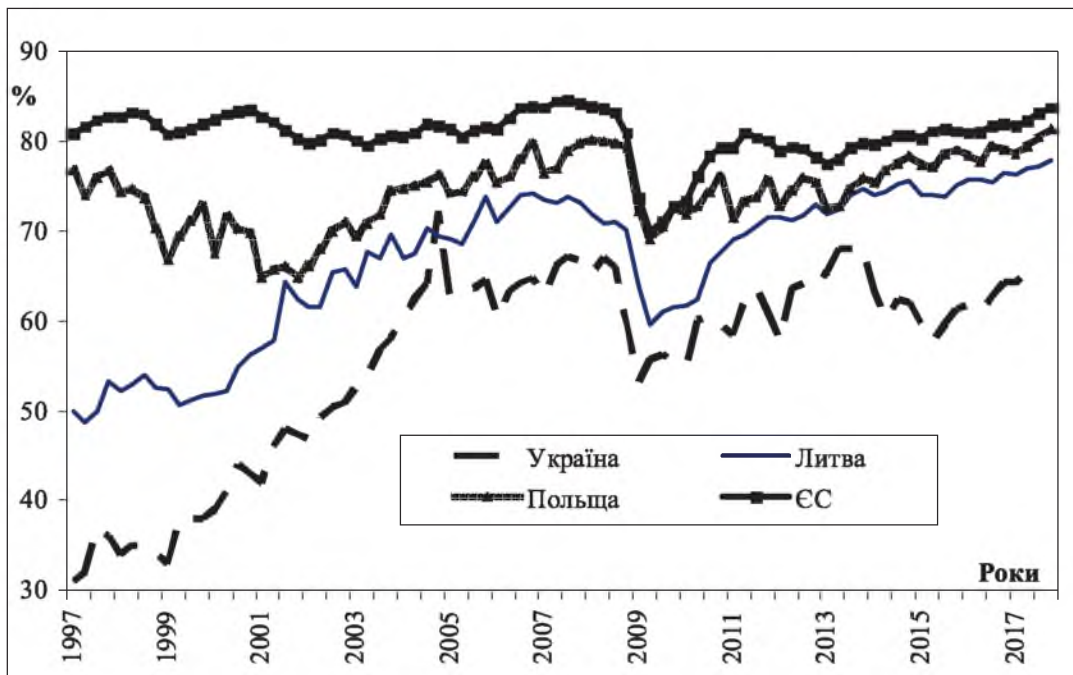

Рис. 3. Коефіцієнт завантаження виробничих потужностей у промисловості

60%, але так і не досягнули до нормативної нижньої планки.

Порівняння у динаміці значень коефіцієнта завантаження потужностей у двох європейських країнах і в Україні також демонструє, що стан справ у нас покращується не так швидко, як би хотілось. Звісно, воєнні дії на сході країни та анексія Криму вплинули на економіку та, зокрема, на промислове виробництво, але зростання показника у 2016–2017 роках дає надію на подальше збереження цієї позитивної тенденції.

При такому завантаженні виробничих потужностей переважна частина керівників українських

промислових підприємств за всіма видами економічної діяльності на рівні секцій вважає, що потужностей достатньо, виходячи з поточного обсягу замовлень на продукцію та очікувані зміни попиту (табл. 1). Якщо не враховувати зазначений вище техніко-технологічний фактор, то функціонування підприємств у ринкових умовах, що склалися, можна оцінювати як нормальне. Але чи враховують його респонденти під час відповідей?

У цілому по галузі виробничих потужностей навіть більш ніж достатньо, що особливо стосується постачання електроенергії, газу, пари та кондиціонованого повітря (баланс відповідей дорівнює

Оцінка достатності виробничих потужностей у промисловості у IV кв. 2017 року

№ з/п	Види економічної діяльності	Більш ніж достатньо	Достатньо	Недостатньо	Не відповіли	Баланс, %
1	Промисловість (секції В–Е) ¹	13	79	7	1	6
2	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів (секція В)	2	82	13	3	-11
3	Переробна промисловість (секція С)	14	78	7	1	7
4	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (секція D) ¹	15	82	3	0	12
5	Водопостачання, каналізація, поводження з відходами (секція Е)	7	84	9	0	-2

¹ Крім класів 35.14, 35.23 за КВЕД-2010

+12%; цей показник розраховується як різниця між відсотками позитивних та негативних відповідей на запитання) та переробної промисловості (+7%). Отже, підприємства відчувають нестачу попиту на свою продукцію? Для того, щоб відповісти на це запитання, розглянемо динаміку факторів, що стримують виробництво на українських промислових підприємствах [8].

За інформацією українських ОДАП можна зробити висновок, що саме недостатній попит і є головним стримуючим фактором. І хоча його вплив у останні три роки скоротився (наразі його відчувають 35% підприємств), однак у 2014 році відбулося значне посилення цього фактора. Другим чинником, що суттєво впливає на розвиток виробництва, є фінансові обмеження. Як можна побачити з графіків, наведених на сайті Держстату України [8], протягом останніх 8 років відбулися зміни цього фактора, аналогічні змінам фактора попиту. На жаль, в останні 3 роки в анкетах опитувань було скорочено перелік факторів, що негативно впливають на розвиток підприємств, хоча методологія ЄС [4] передбачає можливість внесення національними організаціями / інститутами, які проводять обстеження ділової активності, своїх змін у перелік факторів та додавання своїх запитань в анкету. Наприклад, протягом 2000–2013 років (коли опитування проводились із ширшим переліком варіантів відповідей) головними стримуючими факторами для промислових підприємств були високі податки (відмічали 40–50% опитаних), нестача оборотних коштів (35–55%), високі тарифи природних монополій (20–30%), недосконале законодавство (20–30%) та застаріле обладнання (20–35%). Очевидно, виходячи з наведеної у [8] інформації щодо фінансових обмежень, потужний вплив високих податків та нестачі оборотних коштів залишився. А тиск природних монополій та недосконалість українського законодавства розподілилися поміж іншими стримуючими факторами.

Отже, з огляду на порівняно невисокий відсоток завантаження виробничих потужностей (можливо, через застаріле обладнання), низький попит на продукцію та, як один з наслідків цього, – нестачу оборотних коштів у промислових підприємств, чи потребує українська промисловість інвестицій? Наш висновок: так, інвестиції потрібні саме тому, що протягом багатьох років на підприємствах не відбувалося масштабного оновлення обладнання, у результаті чого виробничі потужності не давали тієї віддачі, яка мала бути отримана за умови їх морального та фізичного оновлення. Результатом цього стало би підвищення конкурентоздатності української продукції та попиту на неї.

Тобто без зовнішніх інвестицій або суттєвих інвестицій власників українські підприємства перебувають у замкненому колі: власних коштів немає, тому що немає попиту, а попиту немає, тому що неможливо оновити потужності через нестачу фінансів.

Порівняльний аналіз факторів, що впливають на процеси вкладання інвестицій у європейських країнах та Україні, дав би ще більш чітку картину, але, на жаль, українські дані останні три роки не публікуються. До таких факторів, згідно з європейською методологією, належать:

- попит на продукцію, що має на увазі коефіцієнт завантаження виробничих потужностей і перспективи збільшення попиту;
- фінансові ресурси або очікувані прибутки. Цей фактор включає наявність та вартість ресурсів для інвестицій, повернення інвестицій, відсутність можливостей для підприємства використовувати ці ресурси з більшою вигодою (зокрема, шляхом суто фінансових операцій), ніж за рахунок інвестицій;
- технічні фактори, наприклад технологічні розробки, наявність робочої сили та її ставлення до нових технологій, технічні умови, боротьбу із забрудненням;

– інші фактори; мається на увазі політика оподаткування, можливість перенесення виробництва за кордон тощо.

Варіанти відповідей щодо впливу факторів такі:

- 1) дуже стимулюючий;
- 2) стимулюючий;
- 3) не впливає;
- 4) впливає обмежено;

5) впливає дуже обмежено;

6) не знаю.

У 2017 році у цілому по Європейському Союзу найбільш стимулюючими для вкладання інвестицій факторами були технічні та попит (по 35%), у Литві ці фактори є ще більш впливовими (табл. 2). Цікаво, що останній варіант із перерахованих у загальному переліку факторів – “всі інші” – справляє дуже незначний вплив на польських підпри-

Таблиця 2

Фактори, що впливали на інвестиції у 2017 році

(баланс відповідей, %)

Країни \ Фактори	Попит	Фінанси	Технічні	Інші
ЄС	35	20	35	6
Литва	57	38	44	17
Польща	31	28	26	-10

ємствах, невисокий – у цілому по ЄС та є досить стимулюючим у Литві.

Аналіз змін одного з найвпливовіших факторів у часі дає підстави стверджувати, що і до, і після фінансової кризи 2008–2009 років попит на продукцію промислових підприємств у країнах ЄС залишається потужним стимулом для вкладання інвестицій (рис. 4, за даними [7]).

Але, тим не менш, слід зауважити, що європейські країни багато уваги приділяють інвестуванню у новітні технології, кваліфікованих фахівців, технічні умови, боротьбу із забрудненням навколишнього середовища. На жаль, ми не можемо цього стверджувати щодо українських промислових підприємств.

Для розвитку української промисловості, що є одним із двигунів економіки, підприємства мають

отримувати кошти як від зовнішніх інвесторів, так і від власників. Нестача фінансових інвестицій у промислове виробництво призвела до зношення виробничих потужностей, що є суттєвою перепорою до підвищення конкурентоздатності української промислової продукції. Приватизація частини промислових підприємств не сприяла відчутному збільшенню інвестицій, оновленню виробничих потужностей, для цього достатньо згадати українські енергогенеруючі та енергорозподільчі компанії.

Отже, порівняння як процесів інвестування, так і можливостей використання виробничих потужностей українських підприємств з європейськими демонструє значно гірший стан промисловості нашої країни навіть порівняно з колишніми

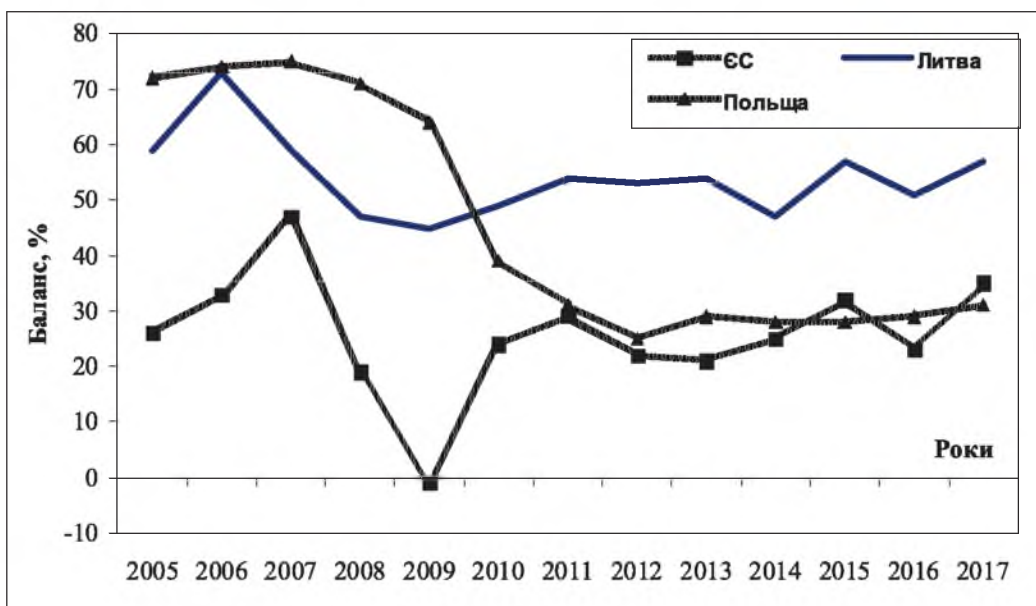

Рис. 4. Попит як фактор, що впливає на вкладання інвестицій

соціалістичними країнами / республіками СРСР, які стали членами ЄС.

З огляду на можливість отримання статистичної інформації якісного характеру (тобто інформації з ОДАП), слід підкреслити, на жаль, зникнення з поля зору частини інформації, що раніше збиралась в українських обстеженнях. А саме: відсоток завантаження виробничих потужностей у будівництві; зменшення (шляхом агрегування) переліку факторів, які стримують виробництво на промислових підприємствах та які впливають на інвестиції; відсутність запитань щодо інвестицій в обстеженні будівництва, що не дає можливості здійснити більш поглиблений аналіз процесів, які відбуваються на підприємствах.

Значною перешкодою для здійснення статистичного аналізу є неможливість отримувати інформацію у вигляді динамічних рядів (наприклад, у форматі файлів Excel) з сайту Держстату Укра-

їни. Це стосується як рядів даних за кількісними показниками, так і рядів за показниками ОДАП. Ці пропозиції надходять до Держстату вже понад п'ять років, але поки що такої можливості користувачі не отримали, хоча деякі зміни у політиці публікацій статистичних експрес-випусків та звітів дозволяють самім відтворювати частини динамічних рядів. На жаль, це відбирає багато часу та зусиль.

Як один із напрямів подальших досліджень зазначимо докладний аналіз на мікро- та макрорівнях, використовуючи саме інформацію ОДАП (для чого, на нашу думку, слід було би також повернути до анкет обстежень промислових і будівельних підприємств зазначені вище запитання), що допомогло б точніше оцінювати, наскільки стан українського реального сектору наближується до європейських стандартів.

Список використаних джерел

1. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності у 2016 році: Експрес-випуск від 28.02.2017 р. № 100/0/03.5вн-17. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності у січні–вересні 2017 року: Експрес-випуск від 28.11.2017 р. № 586/0/03.5вн-17. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Капітальні інвестиції у січні–вересні 2017 року: Експрес-випуск від 24.11.2017 р. № 581/0/03.4вн-17. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. A user guide to the Joint Harmonised EU Programme of Business and Consumer Surveys. February, 2017 // European Commission, Directorate General of Economic and Financial Affairs. URL: https://ec.europa.eu/info/files/user-guide-joint-harmonised-eu-programme-business-and-consumer-surveys_en
5. Пугачова М. В. Методологічні засади статистичного моніторингу ділової активності підприємств: [монографія]. Київ: ДП “Інформ.-аналіт. агентство”, 2007. 535 с.
6. Методологічні положення з організації державного статистичного спостереження “Стан ділової активності підприємств” : затверджені наказом Держстату від 06.07.2015 р. №155. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2015/155/met_pol_odap_2015_155.zip
7. Time series. Business and consumer survey database files in WinZip format. URL: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/indicators-statistics/economic-databases/business-and-consumer-surveys/download-business-and-consumer-survey-data/time-series_en
8. Очікування промислових підприємств щодо перспектив розвитку їх ділової активності. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/fin/rp/prom/prom_u/arj_prom_2017.htm
9. Business Tendency Surveys: A Handbook. Paris: OECD, 2003. 130 p.
10. Fournier J.-M. Enquête de conjuncture dans l'industrie methodologie. Paris: INSEE, 1996. 70 p.
11. Industrial Trends Survey. Executive Summary. London: CBI, 2005. 31 p.

References

1. Investytsii zovnishnoekonomichnoii diialnosti u 2016 rotsi. Ekspres-vypusk vid 28.02.2017 r. № 00/0/03.5vn-17. (2017) [The Investments of Foreign Economic Activity in 2016. Express-issue, 28.02.2017 № 100/0/03.5in-17]. *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
2. Investytsii zovnishnoekonomichnoii diialnosti u sichni – veresni 2017 roku. Ekspres-vypusk vid 28.11.2017 r. № 586/0/03.5vn-17 (2017) [The Investments of Foreign Economic Activity in January – September 2017. Express-issue, 28.11.2017 № 586/0/03.5in-17]. *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
3. Kapitalni investytsii u sichni – veresni 2017 roku. Ekspres-vypusk vid 24.11.2017 r. № 581/0/03.4vn-17 (2017). [The Capital Investments in January – September 2017. Express-issue, 24.11.2017 № 581/0/03.4in-17]. *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
4. A user guide to the Joint Harmonised EU Programme of Business and Consumer Surveys. (February, 2017). Site of European Commission, Directorate General of Economic and Financial Affairs. *ec.europa.eu*.

Retrieved from https://ec.europa.eu/info/files/user-guide-joint-harmonised-eu-programme-business-and-consumer-surveys_en [in English].

5. Pugachova, M. V. (2007). Metodolohichni zasady statystychnoho monitorynhu dilovoi aktyvnosti pidpryiemstv [Methodological Background for Statistical Monitoring of Business Activities at Enterprises]. Kyiv: SP "Inform.-analit. Ahenstvo" [in Ukrainian].

6. Metodolohichni polozhennia z orhanizatsii derzhavnoho statystychnoho sposterezhennia "Stan dilovoi aktyvnosti pidpryiemstv", zatverdzeni nakazom Derzhstatu vid 06.07.2015 №155 (2015). [Methodological statements on the organization of state statistical surveys "State of business activity of enterprises", approved by the Law of the State Statistics Service of 06.07.2015 № 155]. *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2015/155/met_pol_odap_2015_155.zip [in Ukrainian].

7. Site of European Commission. Time series. Business and consumer survey database files in WinZip format *ec.europa.eu*. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/indicators-statistics/economic-databases/business-and-consumer-surveys/download-business-and-consumer-survey-data/time-series_en [in English].

8. Ochikuvannia promyslovykh pidpryiemstv shchodo perspektyv rozvytku yikh dilovoi aktyvnosti [Expectations of industrial enterprises regarding the prospects of their business activity development] *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/fin/rp/prom/prom_u/arj_prom_2017.htm [in Ukrainian].

9. The Organisation for Economic Co-operation and Development. (2003). *Business Tendency Surveys: A Handbook*. Paris: OECD [in English].

10. Fournier, J.-M. (1996). *Enquête de conjoncture dans l'industrie methodologie. [The Methodology of the Conjunction Survey in Industry]*. Paris: INSEE [in French].

11. Confederation of British Industry (2005). *Industrial Trends Survey*. Executive Summary. London: CBI [in English].

М.В. Пугачева,

доктор экономических наук, старший научный сотрудник

Статистический анализ развития украинской промышленности: есть ли резервы?

Инвестирование на украинских промышленных предприятиях и загрузка их производственных мощностей сравниваются с аналогичными показателями европейских стран в целом и в отдельности Польши и Литвы. В статье анализируется необходимость инвестирования предприятий, если их мощности не полностью загружены, причем это должны быть внешние инвестиции или собственные средства предприятий. Для исследования используется информация обследований деловой активности предприятий.

Ключевые слова: инвестиции, промышленные предприятия, загрузка производственных мощностей, спрос, обследования деловой активности предприятий.

M. V. Puhačhova,

DSc in Economics, Senior Researcher

Statistical Analysis of the Development of Ukrainian Industry: Has It Reserves?

The current of prospective trends in investment processes at industrial enterprises of Ukraine are studied using the data from Business Tendency Surveys (BTS), which tend to be overlooked by domestic analysts. The study is made by the system of survey indicators, proposed by the author, and in comparison with the data on EU as the whole, and Lithuania and Poland in particular. The study's objective is to find out whether or not Ukrainian enterprises need external or internal investment given a high ratio of production capacities utilization, if the respondents' treatment of this indicator may be ambiguous.

Ukrainian industrial enterprises have the non-stop feeling of investment shortage and report very pessimistic expectations in this respect. The situation is ultimately different at industrial enterprises in European countries: at EU level the respondents' attitudes are moderately positive regarding both expected and reported investment. As regards Lithuanian enterprises, they might have received sizeable financial "injections" and, therefore, have quite optimistic expectations for future.

The utilization of production capacities at enterprises is analyzed in parallel with the dynamics of investment processes, because when an enterprise has idle capacities, the question arises: does it really need any investment? The enterprise's capacities may not be utilized optimally due to technical or technological reasons, but they are recorded anyway in calculating the utilization ratio; it is not known, therefore, what made respondents give such assessments. According to the information coming from Ukrainian surveys, with production capacities more than sufficient and utilization ratio lower than the normal, the significant lack of demand for products is reported. In European countries, where the demand has to stimulate further investment growth, much higher ratio of production capacities utilization is fixed.

Therefore, Ukrainian enterprises need investment because of no massive renovation of facilities, which means that their production capacities cannot produce the output that could have been generated in case of their moral and physical renovation. This could have resulted in the enhanced competitiveness of Ukrainian products and the higher demand for them.

Key words: *investments, industrial enterprises, capacity utilization, demand, Business Tendency Surveys.*

Бібліографічний опис для цитування:

Пугачова М. В. Статистичний аналіз розвитку української промисловості: чи є резерви? // Статистика України. 2017. № 3. С. 20–27.